

2. Seminář z Vývojové psychologie I

Požadavky: aktivní účast na semináři, příprava na semináře, e-learning

Úkol: Vyberte si jedno z následujících témat (Dětská hra nebo Školní dítě ve škole a v rodině, kdo chce, může si připravit obě) a zpracujte jej dle zadaných instrukcí. Přípravu pro práci ve skupinkách pak přineste na 2. seminář. Při zpracování úkolů můžete pracovat ve dvojicích či ve skupinkách, **každý by však měl být na seminář připraven.**

Téma č. 1: Dětská hra

Proveďte pozorování dětské hry a pořďte záznam pozorování. Záznam proveďte buď písemně, nebo můžete hru natočit (na mobil, příp. videokameru) a přinést na flashdisku na Váš seminář, kde budete své pozorování prezentovat a následně diskutovat.

Můžete provést pozorování individuální hry dítěte, nebo pozorování skupiny dětí stejného i různého věku.

Popište prostředí, denní dobu, přítomnost dalších osob

Zaznamenejte:

- Psychomotorické projevy dítěte
- Úroveň pohybové aktivity
- Odklony pozornosti dítěte, střídání aktivit dítěte
- Verbální projevy dítěte během hry
- Použité předměty a prostředky ve hře
- Téma hry, změny tématu
- V případě pozorování dvou a více dětí: vzájemné interakce
- Interakce s vámi jako s pozorovatelem
- Všimněte si symbolizace ve hře
- Uplatnění pravidel ve hře

Výsledky pozorování se pokuste zhodnotit:

a) vzhledem k vývojové úrovni dítěte.

b) z hlediska významu této hry pro dítě (z hlediska vývoje psychických a behaviorálních funkcí i z hlediska témat a situací, se kterými se aktuálně setkává).

K tomuto zhodnocení může být cenným doplněním rozhovor s blízkou osobou, která bývá přítomna u hry dítěte (rodič, učitelka v MŠ).

Proveďte pozorování hry dítěte (Můžete provést pozorování pouze u jednoho dítěte, můžete však provést pozorování u dětí více věkových skupin nebo u více dětí z jedné věkové skupiny):

a) V batolecím období

b) V předškolním věku

c) V raném školním věku (6/7-8/9 let)

d) Ve středním školním věku (8/9-11/12 let)

Téma č. 2: Školní dítě ve škole a v rodině

Druhá část semináře bude věnována období *mladšího a středního školního věku*. Cílem je přiblížit toto vývojové období prostřednictvím praktické zkušenosti, přičemž budou diskutována některá aktuální témata, jako je význam školy v životě dítěte a význam rodiny při vstupu a docházce dítěte do školy.

Vyberte si jeden (nebo více) z následujících úkolů (např. 1 a), 3 b),...). . **Záznam z rozhovorů provádějte buď písemně, nebo s pomocí audiovizuální techniky** (a přineste ve vhodném formátu na flashdisku, může jít o video, případě jen zvukovou nahrávku rozhovoru). Vaše prezentace mohou být podnětem k diskusi o některých aktuálních tématech a pokusíme se na nich ilustrovat, některé charakteristiky tohoto vývojového období

Doporučení: V rozhovoru s dětmi se snažte přizpůsobit vývojové úrovni dítěte. Podle toho volte otázky. Nezapomeňte dítě během rozhovoru pozorovat. Pokuste se s dítětem navázat dobrý vztah, rozhovor by neměl být pro dítě výrazně zúzkostňující. U menších dětí můžete doplnit o prvky hry nebo o kresbu. U starších můžete použít např. metodu nedokončených vět (pozn. jedna z projektivních metod. Pokud neznáte, bude probráno v semináři.) Při interpretaci zvažte vztah dítěte k vám a rovněž k prostředí, ve kterém se nacházíte, případně přítomnost druhých osob. V rozhovoru s rodičem pravděpodobně zjistíte různé informace, pokud budete rozhovor provádět v přítomnosti dítěte nebo v jeho nepřítomnosti.

U jednotlivých úkolů jsou uvedeny základní aspekty, kterých byste se měli dotknout a uvažovat o jejich souvislostech. Můžete se však zaměřit pouze na některé aspekty a rozpracovat je podrobněji, či připojit a rozpracovat další témata související s daným úkolem. Uvedený výčet témat, kterých se máte v rozhovoru dotknout, by měl být spíše inspirativní.

1. Vstup dítěte do školy:

- a) Proved'te rozhovor s dítětem předškolního věku, které je rok před vstupem do školy a pokuste se zjistit, jaká je jeho představa o škole a jaký má ke škole vztah, zda se do školy těší. Pokuste se zjistit, na základě čeho je jeho představa o škole postavena a jak souvisí s jeho aktuální vývojovou úrovní.
- b) Proved'te rozhovor s dítětem mladšího školního věku (1./2. třída)- 6/7- 8/9let
Pokuste se zjistit, jaký má vztah ke škole, jestli do školy chodí rád/a. Jak a čím je tvořena jeho/její reprezentace školního prostředí, čím je ovlivněna (neopomeňte vztahy k učitelům, vrstevníkům, roli rodičů, školní předměty, pomůcky apod.

2. Rodina se školním dítětem

- a) Proved'te rozhovor s dítětem mladšího školního věku (1./2. třída)- 6/7- 8/9let a s jeho rodičem/rodiči
- b) Proved'te rozhovor s dítětem středního školního věku 8/9-10/12 let a s jeho rodičem/rodiči

Pokuste se zjistit vztah dítěte ke škole a jeho projevy ve školním výkonu, v přípravě do školy, v chování během školního vyučování. Na co se do školy těší a na co netěší. Co ho baví a co ne (oblíbené x neoblíbené předměty, činnosti, přestávky versus vyučovací hodiny, komunikace s učitelem x komunikace s vrstevníky). Pokuste se zjistit vztah

rodiče/rodičů dítěte ke škole obecně i ke konkrétnímu školnímu prostředí dítěte. Pokuste se interpretovat možnou souvislost mezi postojem rodiče a postojem dítěte.

3. Školní dítě a jeho svět

Proveďte rozhovor se školním dítětem, které navštěvuje

- a) 1. - 2. třídu
- b) 3. - 5. třídu

Pokuste se zjistit, jaké jsou jeho školní i mimoškolní zájmy, jak je strukturován jeho všední den či víkend. Pokuste se zjistit, jaká je jeho motivace pro školní i mimoškolní aktivity. Jaký čas věnuje přípravě do školy, do jaké míry se do školní přípravy zapojují členové rodiny (rodiče, prarodiče, sourozenci,...). Jaký má vztah k plnění školních povinností. Jaké jsou jeho vztahy s vrstevníky, jaké je jeho/její postavení v kolektivu. Zda jsou kamarádi pouze z okruhu školy. Struktura kamarádských vztahů.

4. Postoje rodičů a dětí ke škole z pohledu učitele

Proveďte strukturovaný rozhovor s učitelem/učitelkou (s učiteli) 1. stupně ZŠ. Pokuste se zjistit, jak vnímá aktuální postoje rodičů ke škole, zdali se podle něj/ní postoje rodičů různí a do jaké míry ovlivňují postoje dětí a adaptaci dítěte na školní prostředí. Jaké jiné faktory podle nich ovlivňují adaptaci dítěte na školu a kterým faktorům přikládají největší význam. Pokud se jedná o učitele/učitelku s delší praxí nebo učitele/učitelku, který učil na více školách, můžete se pokusit o srovnání. Zdali došlo v průběhu času nebo v jiné škole ke změně postojů rodičů.

Místo strukturovaného rozhovoru můžete vytvořit také dotazník, který předložíte více učitelům. V takovém případě se pokuste o srovnání.